

érzésem szerint végintézkedéssel sem lehet változtatni. A törvény 54. §-a szerint a munkásbiztosításból járó segélyek lefoglalhatatlanok és így az örökhagyó hitelezői még az örökhagyó életében sem nyulhatnak hozzá; nézetem szerint nem tehetik ezt az örökhagyó halála után sem. Példa arra, hogy elképzelhető örökösödés anélkül is, hogy annak tárgya az örökhagyó hitelezőinek felelne.

3) Az 1900: XVI. t.-c. — a gazdasági munkás és cselédségélypénztárról — 10. §-a megállapítja azon hozzátartozók körét, akik a törvény által a tag családjának jutandó segélyekre igényt tarthatnak: felerészben a házastárs, felerészben — fejenként egyenlő részben — a gyermekek. Ha nincsenek gyermekek, jogosult kizárólag a házastárs; ha nincs házastárs, jogosultak kizárólag a gyermekek. A meghalt gyermek helyébe annak gyermekei lépnek. A tag közokiratban a részesedés *arányát* — tehát nem *rendjét* — másképen is megállapíthatja. A szakasz 4. bekezdése azonban epressis verbis kimondja, hogy „a családnak járó segély hagyaték jellegével nem bír.“

Dr. Vági József

A tulajdonjog-fenntartásos ügyleteket érintő kérdések.

Már az utolsó békeévek nehéz gazdasági helyzete is, de még inkább a már évek óta tartó gazdasági depressio arra kényszerítették az eddig készpénz vagy rövid lejáratú hitelre dolgozó azon nagyobb vállalatokat, amelyek ügyleteiket a közvetlen fogyasztóval bonyolították le, hogy áttérjenek az u. n. részletügyletekre, mert a középosztály, de a társadalom egyéb rétegeinek árufelvevőképességét, csak így tudták a maguk számára biztosítani. Ezen vállalatok azután vevőikkel szemben anyagi biztonságuk megóvása érdekében, az eladott árura nézve a vételár teljes kiegyenlítéséig, a tulajdonjogot okiratban a maguk javára fenntartották.

Az elgöndölés, melyet bizonyára a külföldi — nyugati — államok vállalataiból vettek át, sikerültnek minősíthető, mert egyrésztől biztosítani tudták üzleti forgalmuk continuityt, másrésztől a fenntartott tulajdonjog folytán az üzleti veszteségeket illetőleg bizonyos fokig biztosították magukat.

Amde megfeledkeztek arról, hogy míg nyugaton a tulajdonjog-fenntartásos ügyletek legnagyobb részét lételes törvényekkel nyertek szabályozást, addig ez nálunk eddig még nem történt, minélfogva a gyakorlatban sokszor igen hosszadalmas peres eljárás után tudták és tudják csak a veszett fejszének nyelét, — magát az eladott árut visszaszerezni.

Mert mi is a helyzet a mai joggyakorlat alapján?

Ha az adós nem fizet, úgy az eladó peres uton kísérli meg a vételár behajtását, ha pedig ez nem sikerül, akkor eláll az ügyletről és visszaköveteli az ingóságot.

Bár a kir. Kúria állandó gyakorlata kifejezésre juttatta a vevőnek azt a jogát, hogy a vételárnak perlése és végrehajtási uton való behajtásának szorgalmazása után is a tulajdonjog fenntartással eladott árut természetben visszakövetelhesse, mégis tételes szabályozás híján adott esetben, — a budapesti központi kir. Járásbíróság P. XX. 190357/1928. számú ügyben hozott, a fellebbezési bíróság 43. Pf. 15958/1929 számú ítéletével az eladót az ingó kiadása iránti keresetével elutasította azon indokolása mellett, hogy a behajtási per megindításával a hitelező az őt megillető választási jogai (?) közül választván, a fenntartott tulajdonjogra már vissza nem térhet és egyébként is a behajtási perben az eladóval kötött bírói egyezségben, a tulajdonjognak továbbra való fenntartását elmulasztotta.

Ez az ítélet súlyos hibákban szenved és alapvető jogi kérdésekben téved.

A hitelezőt megillető választási jogról beszél és akként fogta fel a dolgot, hogy a hitelezőnek a szerződés alapján adósnak fizetési mulasztása folytán vagy a vételár behajtása, vagy pedig tulajdonjogának érvényesítése között kellett választania. Ha pedig a vételárat peres uton követelte, akkor tulajdonjogáról lemondott.

A vételár perlése és ezen per során kötött egyezség azonban a tulajdonjogról való lemondást egymagában véne még nem jelenti. Nem jelenti pedig azért, mert a tulajdonjogról mint legértelmesebb jogról hallgatólagosan sohasem, hanem csakis kifejezetten lehet lemondani és így akár a behajtási per megindítása, akár ennek során a vételár mikénti törlesztése tárgyában létrejött bírói egyezség, nem lehet az ügylet létrejötte alkalmával szerződésben kikötött, a vételár teljes kifizetéséig fenntartott tulajdonjogra elenyészítő hatással. A hivatkozott ítélet a bírói egyezséget olyként fogta fel, mintha ezzel a peres felek az ügyletet noválták volna. Ez is nagy tévedésnek minősíthető, mert a helyes jogi felfogás szerint az egyezségnek célja a felek között eredetileg létesült jogviszony végleges megállapítása és a végleges megállapodás jogi következményeinek többé-kevésbé kimerítő szabályozása. Ennek következménye, hogy az eredeti jogviszony dologi és egyéb biztosítékai az egyezség megkötése dacára is hatályukat megtartják és az eredeti mértékben az egyezségben szabályozott kötelezettség biztosítására is szolgálnak.

Mindezek cáfolatául szolgálnak a hivatkozott ítélet amiteves megállapítására, hogy a vételár perlése a hitelezőt a tulajdonjog alapján megillető jogoktól megfosztja.

Ha erre nézve a felek között létrejött szerződés intézkedést nem tartalmaz, akkor ismét csak a bírói joggyakorlatra vagyunk utalva. E tekintetben kiinduló pontul szolgálhat a P. H. T.-ba felvett 366. sz. Elvi Határozat, mely szerint a tulajdonjog fenntartásával eladott ingóknak a csődbe befolyt értéke iránt folytatott visszakövetelési perben a már megfizetett vételárrészlet az az iránt támasztott visszkereset folytán megítélendő ugyan, de ebbe a használati díj és az értékcsökkenés beszámítandó. Ezek alapján tehát az eladónak jogában áll a lefizetett vételárrészletből a használati díjat, az ingó használata folytán bekövetkezett értékcsökkenést levonásba helyezni és a felesleget az ingó visszaadásával kapcsolatban, — kézen-közön — a vevőnek visszaszolgáltatni.

Felteszem, hogy az eladó és vevő között a visszaszolgáltatás tekintetében teljes consensus jött létre. Mi történik azonban akkor, ha az árú az adós más hitelezője részéről bíróilag lefoglaltatott?

A felelet egyszerűnek mutatkozik, mert az eladónak módjában áll a fenntartott tulajdonjog alapján a foglaltók ellen igénykeresetet indítani, azt adván tényállásként elő, hogy a végrehajtást szenvedő tulajdonjogfenntartással vette a lefoglalt ingót és a vételár még kifizetve nincs.

Adott esetből folyólag — halálom szerint — egy igényperben igen érdekes ítéletet hozott a budapesti közp. kir. Járásbíróság. Arról volt ugyanis szó a kérdéses perben, hogy a vevő a vételár 9/10 részét kifizette és csupán 1/10 részével volt adósa az eladónak. Az eladó fenntartott tulajdonjoga alapján indított igényperben a bíróság az igénykeresetnek ugyan helyt adott, a lefoglalt ingóságot azonban a bírói zár alól nem oldotta fel, hanem ítéletében kimondotta, hogy eladó, a felperes jogosítva lesz, az ingóságnak bírói árverésen befolyó vételarából hátralékos követelését a vételárfelosztás céljából kitűzendő sorrendi tárgyaláson az ítélet alapján érvényesíteni.

Az ezen ítéletben elfoglalt jogi álláspont helyessége — szerény nézetem szerint — erősen vitatható, egyrészt azért, mert a tulajdonjog, mint a legfőbb dologi hatalom szentségének elvét sértette meg és annak érvényesítését egy jövőbeli eseménytől tette függővé, másrészt azért, mert a bírói árverésnek mai eredménye szerint teljesen valószínűtlen, hogy az eladó hátralékos vételárkövetelése az árverési vételárból ki fog-e telni. Ha meg nem telik ki, ki fogja a ki nem telt rész erejéig az anyagi felelősséget vállalni? Vajjon az adós-é, akin talán ez a hátralék tönkremenetele folytán sohasem lesz behajtható, avagy végeredményben az Állam, amelynek egyik bírója ítélete okozta az eladónak a kárt?! Éppen ezért nem találok sikerültnek fenti ítéletet, melynek hozatalánál — úgy látom — ugyan az ügyleten kívül álló egyéb hitele-

zók érdekeinek védelme volt a főcél, de sujtotta az ügyleten belül álló hitelező érdekét. Bírói ítélet ilyen bizonytalan helyzetek teremtője nem lehet!

További actualitást ad a kérdésnek az, hogy a háztulajdonosnak, mint bérbeadónak törvényes zálogjoga mennyiben érinti az eladó fenttartott tulajdonjogát.

Hazai jogunk (végrehajtási törvény 72. §.) a bérbeadót túlságos jogvédelemben részesíti és a törvényes zálogjogot kiterjeszti mindazon ingóságokra, melyek a bérlemény területén vannak és csak azokat mentesíti a törvényes zálogjog alól, melyek tiltott módon kerültek a bérlő birtokába.

A joggyakorlat a törvény ezen szigorú intézkedését enyhítette az által, hogy a bérbeadó törvényes zálogjoga alól kivette azon ingóságokat, melyek a bérlő birtokába átmenetileg vagy véletlenül kerültek. Pl. a szabóhoz vasalás végett küldött ruhákat, stb.

A végrehajtási törvény túlságos védelemben részesíti a bérlemény területére szállított vagy a bérlet időtartama ságok is a bérbeadó törvényes zálogjogával terheltesenek, alatt sajátjaként szerzett ingókon felül még mindazon ingó bérbeadó jogait. Mert mivel van indokolva az, hogy a bérbeadó által a bérleti szerződés kezdetén, a beköltözéskor a melyeket a bérleti viszonyon kívül álló harmadik személyek a bérleti viszony tartama alatt akármilyen jogcímen szállították a bérlemény területére anélkül, hogy ezen ingókra a bérlő tulajdonjogot szerzett volna. Ha a törvényes zálogjog a bérlőnek csak azon ingóságaira gyakorolható, melyek végrehajtás tárgyát képezhetik és ekként a törvény még a bérlőt is megvédelmezi legszükségesebb ingóinak lefoglalása és visszatartása ellen, akkor sokkal több indok szól amellett, hogy idegen, harmadik és bérleti viszonyon kívül álló személyek tulajdonát képező ingóságok mentesítesenek a bérbeadót megillető törvényes zálogjog hatálya alól.

E sorok írója dacára a törvényes intézkedéseknek mégis kísérletet tett a bérbeadó által lakbérkövetelés erejéig vezetett végrehajtás során lefoglalt bizományi áru bírói zár alól való feloldása iránt. Ezen perben — mely a fellebbezési bíróság elé is került — a bíróság az igénykeresetnek helyt nem adott, a keresetet elutasította azt mondván, hogy a Vht. 72. és 89. §-ának rendelkezése értelmében a bérlő által birtokba nem vett ingók feloldása iránt ugyan lehet igényperrel fellépni, a bérlő birtokába került ingók tekintetében azonban igénykeresetnek helye nincsen, — a jelen perben azért sem, mert a bizományi áruk birtokát a bizományos megszerzi.

A fősúly tehát a birtokon fekszik azért, mert a Vht. 72. §-a a bérlemény területén levő ingókról beszél, tehát a bérlő pusztá birtokába került ingókról, minélfogva közömbösnek

mutatkozik harmadik személyeknek a birtoknál tartalmasabb tulajdonjoga.

A német polg. tvkönyv 559. §-a a bérbeadó törvényes zálogjoga tekintetében akként rendelkezik, hogy az a bérlemény területére a bérlő által hozott ingókra terjed ki. A törvénynek eme intézkedését úgy az irodalom, mint az állandó bírói joggyakorlat akként értelmezi, hogy a törvényes zálogjog csakis azon ingóságokra gyakorolható, melyek a bérlő, nem pedig harmadik személyek tulajdonát képezik.

Úgy tudom, hogy a nyugati államok a németekhez hasonló módon intézkednek a kérdésben, érthetetlen tehát törvényeinknek harmadik személy érdekeit annyira sértő szigora.

Dr. Ney Oszkár

Megszűnik-e az eszmei kár megtérítésének kötelezettsége, ha a károsító cselekmény eredménye megszűnt? Kosmetikus gondatlan cselekményből kifolyólag, a férjhezmenetel esélyeinek csökkenése miatt indít felperes keresetet nem vagyoni kárának megtérítése iránt. A szakvélemény a gondatlan cselekményt és annak következményeit megállapítja. A per két éve folyik, közben felperes arca úgy, ahogy regenerálódik, a bíróság, amely felperest csak a per későbbi szakában látta személyes meghallgatása alkalmából, a keresetet elutasítja. Indokolás: a bíróság nem észlelt felperesen olyan elváltozást, amely a kereseti követelés megítélését indokolttá tenné.

Mi tehát az eszmei kártérítés alapja? a kárt okozó cselekmény, vagy az annak folytán bekövetkezett eredmény. Meg nem történté teszi-e a károsító cselekményt az a tény, hogy annak hatása később — hosszú idő múlva — elenyészik.

Az eszmei kártérítés alapja a személyiség értékesökkenése, de mi az alap abban az esetben, mikor az értékesökkenés megállapítása tisztán attól függ, hogy a per, amelyben a bíróságnak alkalma nyílik közvetlen észlelést tenni, rövidebb vagy hosszabb ideig tart-e, vagy hogy a bíróság előtt felperes a per korábbi vagy későbbi szakában jelent meg.

Elvi kérdéssé fejlesztve a konkrétumot, úgy lehetne a kérdést feltenni, hogy van-e alapja az eszmei kártérítésnek a személyiség múló, de lassan múló értékesökkenése esetében és ha igen, mi az alap?

A kárt okozó cselekmény és az eredmény közötti causalis nexusban az előbbi a döntő. Ha az ok feunforog és intenzitása kétségtelenül olyan, amely a felelőség mérvét megállapítja, nem lehet az ítéletet az okozatra alapítani, amely végeredményben már független az okozótól. Az okozat mineműségére büntetőjogi terminológiával élve, legfeljebb csak mint súlyosbító vagy enyhítő körülmény jelentkezhet, de a